

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ
EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lel, rendes tagdíja évi 200 lel, klszgdák, gazdatisztek és gazd. alk. részére 150 lel. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lel pótdíj ellenében kapják.

A lapfelfüggyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó;

TÖRÖK BÁLINT

AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 400 lel Negyed évre 100 le
Fél évre 200 lel Egyes szám 8 le

Szemle.

A képviselő és szenátorválasztások utóhangjai.

A múlt héten lezajlott képviselő és szenátorválasztások fájó sebet hagytak a magyar földművelő nép testében és lelkében. A testben azért, mert a kisebbségi blokkra leadott szavazatokért véresre verték, a lelkében azért, mert a véres verések dacára is leadott szavazatokat megmástitották és így a magyar földművelő nép akaratának ellenkező eredményekről számoltak be. A politikai vértanúság mellett a kisebbségek mindössze 15 képviselőt küldenek most a parlamentbe. E tizenöt képviselő választóinak túlnyomó része a földművelő nép sorából rekrutálódik. A képviselők mindegyike érzi azt a meleg kapcsolatot, amelyet magyar vér szentsége pecsételt meg és minden képviselő erejének és tudásának legjavát fogja odaadni az erdélyi magyar földművelő nép érdekeinek védelmére. A szenátor választásokon csak két kisebbségi került be a szenátusba.

A kisebbségekre nézve a választások sokkal jobb eredménnyel zárultak volna, ha a szavazókat az urna elé bocsájtották volna minden községből és a kisebbségi szavazatokat nem mástitották volna meg. — A magyar közvélemény azonban tisztában van az erdélyi magyar földművelő nép szavazatainak magyar szív és lelkiismeret szerint való leadása tekintetében és a hamis eredményekért nem a magyar földművelő népet hibáztatja, amelyik megtette mindazt, amit tennie lehetett abból a célból, hogy a parlamentben magyar emberek képviselhessék érdekeiket.

A kolozsvári mezőgazdasági kamarai szenátor választás eredménye.

Július 12.-én zajlott le a kolozsvári mezőgazdasági kamarai szenátor választás, amely alkalmából a kolozsvári kerülethez tartozó 16 erdélyi vármegye mezőgazdasági kamarai tagjai adták le a szavazataikat. A választók háromnegyedrésze jelent meg mindössze az urna előtt, noha az elmaradást 1000 leivel büntetik. A Ferenc József uti állami elemi iskolában lefolytatott választáson 176 szavazatot adtak le. Ebből *Martinovits* Constantin gazd. ak. tanárra, a kolozsvári mezőgazdasági kamara volt igazgatójára és az Erdélyi Román Méhészeti Egyesület elnökére, mint liberális jelöltre ebből 95 szavazat jutott, míg *Moldován* Valér dr. tordai ügyvéd, nemzetipárti szenátor jelöltre és eddigi mezőgazdasági kamarai szenátorra mindössze 80 szavazat esett. Egy szavazatot megsemmisítettek. Az erdélyi mezőgazdasági kamarák szenátorának így *Martinovits* Constantin választott meg, akit a kisebbségi gazdaközönség eddigi működéséből előnyösen ismert és így remélhetjük, hogy a mezőgazdasági érdekeket lelkiismeretesen és odaadással fogja szolgálni, abban a körben, ahová a gazdasági érdekek képviselője céljából kiküldetett.

A magyar-román birtokper.

A magyar optánsok birtokkiszajátításának kérdése mind élénkebben foglalkoztatja a nemzetközi sajtót és a szakembereket. Közludomásu,

hogy a Népszövevényi Tanács által kiküldött bizottság az érdekeltekkel megegyezésre jutni nem tudván, a határozat hozatalt a szeptemberi ülészkakra halasztotta. Ezen halasztásnak oka az angol parlamentben elhangzott nyilatkozat szerint az volt, hogy az érdekelt államok képviselőinek alkalmat adjanak, hogy kormányaikkal e kérdésben tanácskozhassanak. Tényleg azonban úgy látszik, hogy a bizottság nem tudott olyan kielégítő megoldást találni, amelynek alapján az ügyet mindkét fél megelégedésével le lehetett volna zárni és így kényszerhelyzetben határozta el a döntésnek szeptemberre való halasztását. Közben az érdekelt magyar optánsok is gyűlést tartottak, melyen határozatilag kimondták, hogy nem fogadnak el a magyar kormány által esetlegesen tervbe veendő semmiféle engedményt ebben a kérdésben és amennyiben pedig a kormány ilyeneket tenne, úgy ők a magyar államkincstárt teszik anyagilag felelőssé veszteségük miatt és kártérítési igényüket haladéktalanul érvényesítik illetékes birói hatóságok útján.

Tomboló viharok Európaszerte.

Az Európaszerte tapasztalható rendkívüli légközi zavarok katasztrófális elemi károkat okoztak a múlt héten úgy Erdélyben, mint pedig Francia-, Németországban és Svábjában. Egyes falvakban a földszintes házakat teljesen beiszapolta az árvíz úgy, hogy azok az iszapréteg alól ki nem látszanak. A fák ágain állati hullák épület- és butordarabok lógnak a leapadt árvíz után. Szászországban 127 emberélet esett áldozatul a ciklonnak. Erdélyben, így Kolozsváron is ezalakkal a szél okozott óriási károkat, amennyiben házfedeletek, kazlakat, kereszteteket söpört el. Athémben 63 fokos meleg volt, ami a terményeket leperzselte és az emberek és állatok között is sok megbetegedést okozott, sőt a napszúrás ember- és állatáldozatot is szedett. A légközi zavarok nyomán hűvösebb idő bekövetkezését jóslják, mely állandóbb jellegű lesz.

Tanulmányuti kirándulásunk.

Közl: Szász Ferenc.

Június 17.-én reggel Aradról Ócsanádra autoztunk, megtekintendő a „Sámánja” magnemesítő intézetet, illetve gazdaságot. Mikor megérkeztünk, Boróczy László főintéző vendégszerető házában már ott voltak: Kokos jószágigazgató, Prohászka műmalomtulajdonos és Molnár Máttyás gazd. isk. tanár urak a közeli Nagyszentmiklósról, Wendel János sváb gazd. egyleti titkár és Timár János ur Temesvárról, Osztovis Nándor ur Mezősomborról, Mader Walter mérnök ur, a magnemesítő gazdaság, valamint magnemesítő intézet vezetője. Kirándulásunk résztvevői voltak: gr. Teleki Domokos Gernyeszeg, br. Győrffy Lajos Kraszna, Gyémánt Ernő, Balogh Jenő Nagyszalonta, Szász Jenő, Török Bálint Kolozsvár, Belle Gyula Pusztakamarás, Nagy Sándor Retteg, dr. Konopi Kálmán Odvas.

A gazdasági szemle megkezdése előtt pár szóval Boróczy főintéző ur ismertette a gazdaság célját, mely kitérő vetőmagvakon kívül simenihali marhatenyésztéssel foglalkozik és egy a vetőmagfelesleget, mint az állat állomány feleleget részint a Regátban levő társgazdaságnak küldik, részint pedig eladják magánosoknak. A szoroson vett mag-, illetve vetőmagtermelés mellett más növényeket is természetnek — a mák, cukorrépa, kender, sőt ujabban a szegedi paprika is szerepel a vetés forgókban — a szükséges takarmánynövényeken kívül.

Ujabban kísérleteznek egy marhakáposztaféleséggel, mely 2 éves növény és állítólag igen nagy hozamot ad.

A tulajdonképpeni főcél azonban a buza, zab, ősziárpa és takarmányrépa vetőmag nemesítése és a bevált fajtáknak elszaporítása. Hogy a nemesítés miképpen történik, annak vázolására átadta a szót Boróczy derék munkatársának, Mader Walternek, a „Sámánja” magnemesítő osztálya vezetőjének.

A munka itt is, mint Odvason, a laboratóriumban kezdődik, hol láttuk a kis és precíz gépeket, melyek a mag kicséplésére, osztályozására, mérésére, csíráztatására és más irányú vizsgálataira szükségesek. Érdekes egy kis motorikus erőre berendezett cséplő, illetve dörzsoló gép, mely kb. a cséplőgép toklászó szerkezetének léces, vagyis kiömlő végéhez hasonlítható és akár 1. kalászt el lehet vele csépleni, minden veszteség nélkül. Ehez a kis géphez van egy megfelelő méretű szelelő, vagyis tisztító gép is. Vannak aztán a gabonaszár vastagságának, illetve hosszának megmérésére szolgáló eszközök is.

A nemesítés munkája itt is család-törzs és pedigre tenyészkiválasztás útján történik u. n. elítőveket útján. Vagyis amint ezt odvasi beszámolómban is leirtam: a kiválasztott elítőveket tulajdonságaik szerint, csoportosítva vetjük el és ezek az egymáshoz nagyon hasonló tövek egy családot alkotnak. A család termésének legjobb töveit szolgáltatják a további elitanyagot és a későbbi szaporító anyag alapját.

A nemesítés folyamata úgy a buzánál, zabnál, mint az ősziárpanál ugyanaz, mint azt odvasi tapasztalatunkban is leirtam, vagyis vagy vetőléccel vagy valami más az egyforma sor és növénytavolságot, valamint mélységet, (értve ezalatt az egyes magvak egyforma mélyre kerülését) biztosító vetőszerkezettel vetik el elsőévben úgy az elítőnek termését, mint az összehasonlító parcellákat, — később pedig nagyobb területre kis kézzelvetőgéppel.

A laboratóriumban láttunk egy érdekes csíráztatási kísérletet árpával azon célból, hogy a porúszög elleni melegvízes csávázási eljárás hány foknál és mily mértékben befolyásolja a csíráképeséget. A kísérlet még nem volt befejezve, de Mader mérnök ur megígérte, hogy meglirja s akkor póllólag közlöm.

Madernek, a vetőmagnemesítésről tartott előadásából tudtuk meg, hogy a 3 kalászos buza, zab és ősziárpa nemesítésénél milyen célokat tűzött ki s mily mértékben érte el ezeket.

Buzánál a cél ugyanaz, mint ezt Odvason is leírtam s ma már több törzskönyvezett családja van. Saját csanádi körülményei között legjobban bevált a „Sámánjá“ B. Z. 7.

Zabnál az érési időt illetőleg 2 irányban dolgoznak és pedig több teljesen korai érésű és több középérésű. Zabnál ugyanis a teljesen korai érésű fajták azért nem jók, mert együtt érnek a búzával és árpával, — de viszont az előnyük, hogy korán lehet piacra vinni, olyankor, amikor valamit adnak is érte. (Ma ugyanis csak valamiről lehet beszélni, de nem arról). Nekem van egy „Sámánjá“ sárga zab fajtám (számát nem tudom), melyet mindig nagyon korán vágok, — mikor még a többi zöld. Sőt az idén, — lehet, hogy a nagy szárazság miatt is — megelőzte a búzák középérését is. Mindenik fajtánál testességre erős, vagy középérésű szalmára törekszenek, de úgy a korai, mint a későbbi fajtáknál fő a jó termékenyülés, teltszeműség s ennek révén a bő termőképesség. Ma a favorit fajtájuk a 88-as szám.

Ősziárpánál bőtermőség és fagyállóképesség s a szokásos gyenge szalmájúság megerősítése. — Ma legjobban bevált fajtájuk a 112-ös számú.

Takarmányrépánál a cél megfelelő nagyság és tipikus alak, a könnyen szedhetőség és **gazdag beltartalom**. Szóval nem csak külszínre megy a tenyésztés, hanem belső értékre is. A belső érték meghatározásánál legelőször a cukortartalmat határozzák meg a **polározással**. Az eljárás lényege az, hogy a megvizsgálandó répát megfürjük (ez azért kiültehető) a nyakánál egy alkalmas furógéppel, mely a furatot mindjárt **reszelék** alakjában adja. Ezen reszelékből lemérjük a vizsgálathoz szükséges súlyt. A mintát azután áztatjuk, mossuk, természetesen desztillált vízben és aztán szűrőpapíron átszűrjük. Az átszűrt folyadékot olomcetes oldattal keverjük, mert az olomcetet a fény iránt érzékellen. Az így nyert oldatot beleöntjük a polárimeterbe s ott a cukor oldatot a poláros fény síkját annál jobban átfordítja, minél több benne a cukor. (Részletes leírást I. Grálner Emil „Gazdasági növények nemesítése“ c. munkájában).

A répmag további termelésére később fogok rátérni.

Az érdekes és rendkívül tanulságos előadás meghallgatása után kimentünk a laboratórium mellé levő és a madarak kártevéséi ellen sűrű sodronyokkal oldalt és felül is bevont I. sz. tenyészkerthoz, hol nagyon sok önálló és keresztezett buza fajtát látunk s igen érdekes volt 2 egymásmelletti paralell sorban több belföldi és külföldi buzafajta összehasonlító termelési kísérlete. A belföldiek már mind az érés küszöbén voltak a külföldiek pedig haragos zöld színükkel jeleztek, hogy kései érésűek s így nem nekünk valók.

Az I. sz. tenyészkerthet meglekintése után a gazdaság szép kocsifogatain folytattuk szemlénket — s hol Boróczy főintéző ur, hol Mader mérnök ur magyarázatait hallgattuk.

Legelőször kellett volna említenem, hogy a gazdaság a Bánát Maros felőli részében fekszik, öserejtű — részben vályogos, részben agyagos talajon. Területe mintegy 1000 kat. hold, de dacára annak, hogy igazán mintaszerű úgy berendezésében, mint a gazdasági munkák keresztülvitelében és ami fő **az elért eredményekben**, mégis folytonosan felette függ az agrárreform Demokles kardja, — pedig az állam nem kellene, hogy folyton háborgassa a termelést, hanem még **premiumot** kellene adjon úgy a „Sámánjá“-nak, mint más növénytermelő gazdaságnak, hogy olcsóbban adhassák az általuk nagy költséggel és megfizethetetlen utánnajárással előállított magvakat, mert igaz ugyan, hogy a jó vetőmag talajelőkészítés nélkül csak félmunka, de mégis éppen úgy első lépés a bőntermelésre, mint a másik, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy külföldön rendkívül sok a növénynemesítéssel

foglalkozó gazdaság. Ott ugyanis meglízetik a jobb vetőmagot, de nálunk sajnos érzékellenek a gazdák ezirányban is.

Ezen kitérés után folytassuk a szemlét. Az egyes fajtákat több más és más tenyészkerthben próbálják ki még pedig 3—3 parcellán, hogy jobban tudják megbírálni. A parcellák 3 sorban vannak és sorrendben az a fajta, amelyik az első parcellasor 1-ső parcellájában van, a második parcella sornak már utolsó számú parcelláján van és a harmadik sornak a középe-táján valamelyik parcellán. Ily módon ki van zárva, hogy egy és ugyanaz a fajta mind jobb talajviszonyok közé jusson, mint a másik — bár nagyon ügyelnek arra, hogy a tenyészkerthek talaja teljesen egyforma minőségű legyen.

Természetesen itt is, nemcsak a saját nemesítésű fajtákat próbálják ki, hanem idegeneket is, úgy búzából, mint zabból és árpából. — Különösen sok amerikai és magyarországi nemesített búzát láttunk.

Az egész gazdaságon végighaladva, sok változatos képet láttunk, — váltakoztak a szép buza, árpa, zab, magrépa, cukorrépa, mák, tengeri táblák — közbe íja különböző tenyészkerthnél megállottunk, hogy a buza, árpa és zab fajta-kísérleteket meglekintsük. Láttunk egy nagy tábla Mesterházy-féle magyarországi sör-árpát is — de úgy látszik, hogy a szára nem bírja a buja bánati talajt, mert egészen összedől.

A paprika termeléssel csak az idén kezdtek foglalkozni. Az impulzust a szegedi paprika termelési körzetéhez hasonló körülmények adták meg. Boróczy főintéző ur az idén megpróbálta a direkt vetést is, vagyis részben nem palántába. A környékbeli falvak már évek óta foglalkoznak paprika termeléssel s tavalyi terméseredmény volt a környéken kat. holdanként 300—400 drb. 5 méteres füzér, melynek darabját 130—150 leiert adták el. Tehát a bruto bevétel ingadozott az 40.000—60.000 lei között.

A magrépát, illetve répmagot kétféle képen termelik — és pedig: a megpolározott és beltartalomra bevált répák képezik az u. n. **elit-töveket**, melyeknek termése részint további elit-tövek termelésére szolgál, részint pedig **dugványrépák** nyerésére. A dugványrépák termelése úgy történik, hogy a répát legfeljebb 35 cm. távolságra vetik és csak 10—12 cm-re egyezik. Az így nyert kis, vagyis u. n. dugványrépákat egész rendszeren bevermelik és következő tavasszal 40/40 cm.-es négyzetkötésben kiültetik, eladó répmag nyerésére. Az ilyen módon való répmag megtermelésénél egyfelől biztosítva van a jó származás, mert hiszen a mag elit-anyagból való, másodsor kis területről sok dugványrépát nyerünk, harmadszor olcsó a vermelési költség, negyedszer olcsó a kiültetése, mert jól előkészített talajba faduggatóval is lehet ültetni és ezért is hívják dugvány-répának. A termelt fajták közül egyik kiváló a „Sacharosa“, mely megfelelő nagyság, magas cukor- és szárazanyag-tartalom mellett nagyon bőntermő és könnyen szedhető. Ez a répa olyan elsőrangú, hogy külföldön is legelső márkák egyike a Sámánjá féle takarmány-cukorrépa.

A külső gazdaság meglekintése után a gyönyörű szép és igazán elsőrangú simenthali tenyészkerthet tekintettük meg, mely úgy formában, mint tejelekenységben jó, — igen találóan jegyezte meg P. Nagy Sándor, egyik kirándulótársunk, hogy a kolosszális testméretek dacára, milyen finom az egyes tehenek összbnyomása. A tehenészet vérfelrissítésére ujabban Magyaróvárról vásárolt Boróczy főintéző ur egy bikát, mely nemcsak külsőleg, hanem ivadékaiban is bizonyítja jó származását.

Ebédre Boróczy főintéző ur vendégei voltunk mindnyájan. A ház vendégszerető urnője s kedves leányai társaságában vígan elrepült az idő. A szíves házigazdánk egy felkösztöntőre adott válaszában szőnyegre hozta a közigazdasági életünk nyomasztó és megoldásra váró problémáit; melyeket az ő bevezetésével együtt lévén nagyon aktuálisak, szó-

szerint közlök: „Szíves engedelmmükkel tehát olyan kérdést vetek fel, melyet helyesen megoldani adott viszonyok között aligha lehetséges.

Az volna tehát a kérdés, **„miként állítsuk be rentábilisan üzemünket? Kérem én nem a legrentábilisabb üzem megoldására gondolok, mert erről beszélni balgaság volna. Meg kell elégedjünk annak megoldásával is, hogy üzemünkre reá ne fizessünk.**

Gazdasági életünket a tájékozatlanság, a folytonos csalódás, szükségszerű kapkodás és az elkeseredés jellemzi. Azt mondhatnám, hogy az üzemek életrevalósága tisztán **szerecskérdése** lett.

Ma nem használ a jól beállított üzemterv, sem plajbász a kézben, mert folytonosan olyan faktorok zavarják meg számításainkat, melyekkel előre nem számoltunk.

Szíves engedelmmükkel **ezért** mondtam hogy lehetetlen és ugy hiszem, nem csalódom, hogy ebbeli felfogásom megértésre talál.

Pénzünk nincsen. Harminc és negyven százalékos pénzzel dolgozni magában hordja a lassu kinszenvedés csiráját. Résztes művelésre visszatérni legtöbb esetben bajos, részben lehetetlenség. Ebben a tekintetben fölényben vannak a régi királyságbeliek, mert azelőtt is és legnagyobbbrészt ma is feles művelést üznek.

Ugy hiszem nem követelek el büntetendő kijelentést, ha mondom: hogy **Románia mezőgazdasága a mai állapotok szerint csőd előtt áll**. Biztos, hogy nem én vagyok az első, ki ezt kijelenti, ezért szerényen csak azok **véleményét** igazolni vagyok bátor.

A gazdasági állapotok jól tudjuk nem csak a mezőgazdákra kétségbeesítőek, de egyformán minden vállalatra. Mint látjuk, ebben külsőbbség nincs. A jelenlegi kormányváltozást örömmel kellene üdvözöljük, ha a multban nem arra oktattak volna ki bennünket, **hogy jobbat nem várhatunk**. Azonban ne adjuk fel a reményt a helyzet komoly szanálásának törekvésére, mert hisz az életet úgy is csak az tartja meg bennünk, ezért legyen szabad pontokba foglalni azon módokat, melyek az egyes üzemek viszonyaihoz mérten alkalmasnak látszanak arra, hogy az **üzemek rentabilitását fokozzuk**.

Jól tudom, hogy a felsorolandók még nem merítik ki az üzemek helyes beállításának feltételeit, de hisz talán nagyon is messze terjedne a részletezés. Hisz a gazdaság nem kaptafa. A pontokat nagy vonásokban sorolom fel azon tiszteletteljes reményben, hogy mélyen tisztelt vendégeink nagyrabecsült véleményeikkel azokat kiegészíteni, illetőleg megvilágítani, esetleg helyes irányba terelni méltóztatnak. Kérem tehát szíves hozzászólásaikat, követés és okulásunk céljából az alábbi pontokhoz:

1. Kiszöböljünk ki mindent üzemünkéből, mi veszteséggel zárult és előreláthatólag zárulni fog és

2. fektessük üzemünket tisztán üzleti alapokra.

3. Függetlenítsük magunkat az árhullámzásoktól.

4. Elavult gépeinken adjunk túl és vegyünk munkásokat megtakarító, modern gépeket.

5. Termésünk átlagát fokozzuk, amennyire lehet.

6. Törekedjünk másodtermékek elérésére.

7. Import cikket képező növények termelésére törekedjünk.

8. Külföld számára termeljünk különféle kerül magvakat.

9. Kertészet alkalmas ágait karoljuk fel.

10. Csökkentsük a cselédlétszámot.

11. Folytassunk e külterjes gazdálkodást?

12. Rendezzünk be alkalmas gyári-üzemeket gazdaságunkban.

A kérdésekhöz többen hozzászólottak és mindannyian azonosítottuk magunkat Wendel Jánosnak, a sváb gazdasági egyesület főtitkárnak azon kijelentésével, hogy gazdasági életünk boldogulásához mindenképp elől gazdasági konszolidáció kell, továbbá kialakult az a véle-

mény is, hogy szervezkednünk kellene nekünk, gazdáknak is, mert mind dolgozhatunk, ha nem tudjuk terményeinket értékesíteni.

A hasznos eszmecserében eltöltött délután után bucsuzóra intett az óra s mi megköszönve a sok szép tanulságot és szíves látást és utra-kerekedtünk, hogy folytassuk tanulmányainkat.

Folyt. köv.

A mezőgazdasági gépek legújabb fejlődése.

Az 1927. évi párisi nemzetközi mezőgazdasági gépkiallítás ismertetése.

Irta: Péter Károly okl. gépészmérnök.

Ez a hatodik esztendeje, hogy a különböző francia gazdasági szervezetek megrendezik minden évben a párisi nemzetközi mezőgazdasági gépkiallítást, mely 1922. előtt még a párisi nagy mintavásár egy részét képezte, ma azonban már a 650 kiállítót számláló kiállítás nem férne el a mintavásár keretei között.

A kiállítás magába foglalta nemcsak mindazon berendezéseket, gépeket és szerszámokat, melyek tisztán a mezőgazdaság és érdőkitermelés céljait szolgálják, de képviselve voltak a különböző mellékiparok (sajt-, vajgyártás, szeszipar stb.) különböző berendezései is.

A kiállítás azonban nem nagyon szolgált rá a nemzetközi jelzetre, mert egyrészt a külföldi kiállítók még a 10%-ot sem érték el, másfelől pedig ma, annyi esztendővel már a békekötés után, még mindig azt olvashatjuk a hivatalos katalógus első oldalán, hogy *ez a kiállítás fenn van tartva azon országok iparának, melyek a háború alatt vagy franciaország szövetségesei, vagy pedig semlegesek voltak.*

A külföldre eső 10% legnagyobb részét a nálunk is jól ismert nagy amerikai cégek (Ford, Mac—Cormick stb.) tették ki; rajtuk kívül még néhány angol, belga és cseh-szlovák céget láthatunk.

Ha a külföldi kiállítók egy részének kiszorítása sokat le is von a kiállítás értékéből, mindazonáltal ez egyike a legérdekesebb és legváltozatosabb mezőgazdasági gépkiallításoknak; mert a francia mezőgazdasági gépiparnak a legkülönbözőbb igényeket kell kielégíteni.

Összehasonlítva az eddigi gépfajtákat az újabbakkal, kénytelenek vagyunk észrevenni azt a komoly törekvést, mely közelebb akarja hozni az eladási árat a vevők fizetési képességéhez; azaz részben az eddigi gépek árának leszorításával, részben pedig kisebb teljesítményű és így olcsóbb gépek forgalomba hozatalával a kisebb birtokosokra is gazgaságossá akarja tenni a mezőgazdasági gépek beszerzését.

Az eddigi típusok árának leszorítását a legmodernebb gyártási eljárásnak: a normalizálásnak, azaz a standardizálásnak a bevezetése teszi lehetővé.

A standardizálás egy lépéssel tovább haladt akkor, midőn egyes különleges alkatrészek gyártására külön gyárak rendezkedtek be és a különböző gépeket készítő gyárak ezeket a különleges alkatrészeket, melyeknek készítése speciális berendezéseket igényel, ezektől az egyenesen ilyen célra alakult gyáraktól szerzik be, melyek a nagy darabszám következtében nemcsak jobb minőségben, de olcsóbban is elő tudják állítani azokat az alkatrészeket, melyekre berendezkedtek, mintha azokat a gépeket készítő gyárak maguk állították volna elő. Így például a traktorokat előállító gyárak az említett speciális gyáraktól szerzik be a benzín-, vagy petroleum-porlasztót (karburátor), a gyújtó mágneset, a golyós csapágyakat és ezeken kívül még egyéb alkatrészeket is. Újabb példaként a kerekek gyártására is alakultak külön gyárak.

A standardizálás tehát lehetővé teszi egyfelől a gyárosnak, hogy mindent jobban, gyorsabban és olcsóbban állítson elő, másfelől pedig a gazdának, hogy hamarabb és olcsóbban tudjon pótolni minden kicserélendő alkatrészt.

A standardizálás különböző szerkezeti módosításokra is vezetett. Így például ennek lehet tulajdonítani azt, hogy a fa, mint szerkezeti anyag, lassankint kezd kiszorulni és azokat az alkatrészeket, melyeket eddig kizárólag fából készítettek, fém-alkatrészekkel kezdik helyettesíteni.

A különböző vas- és acélfajták alkalmazási körében azt a változást tapasztalhatjuk, hogy némely gyár elkezdte az erősebben igénybevett alkatrészeket speciális acélból készíteni, melyeknek nagyobb ellenállása (szilárdsága) lévén sikerült a gépek teljesítményét növelni anélkül, hogy azoknak súlyát is növelni kellett volna. Az ekevasnak pl. speciális acélból való készítése, mondhatni, egészen általánossá vált.

Nagyon kicsiny a könnyű fémeknek az alkalmazási köre. Az alumíniumot például csak ott alkalmazzák, ahol azt egészségügyi követelmények megkívánják: így például a sajt és vajgyártás gépeinek (pl. a tejfejlőző gépek), ahol fontos a rozsdásodás elleni erélyes védekezés.

Ezen általános áttekintés után áttérhetünk az egyes gépfajták fejlődésére, az újabb típusok ismertetésére.

Folyt. köv.

Törvények, rendeletek.

Az új bortörvény ismertetése.

VII. Fejezet.

A felügyeleti szolgálat megszervezése és működése.

56. cikk. A jelen törvényt a minisztérium alkalmazza, amely a szőlészeti igazgatóság mellett működő és a visszaélés megállítására felállított ügyosztály útján a szükséges intézkedéseket megteszi az italkereskedelem és termelés ellenőrzésének megszervezésére és felügyeletére.

E célból, a minisztériumot a királyi dekretum által három évre kinevezett három tagból álló állandó bizottság segíti. Az állandó bizottság képviselői és tagjai a következők:

1. A minisztérium szőlészeti igazgatója.
2. A pénzügyminisztérium adóügyi vezérigazgatója.
3. A közegészségügyi minisztérium egy delegáltja.
4. A szőlészeti szindikátusok országos szövetségének három képviselője.
5. A bornagykereskedők szövetségének és a likőr- és szeszitalgyárak országos szövetségének egy-egy képviselője.
6. A minisztérium által kinevezett két szakértő.

57. cikk. Az állandó bizottság felülvizsgálja a technikai és adminisztratív természetű kéréseket, amelyek a törvény és a végrehajtási utasítás alkalmazásával kapcsolatban felmerülnek és dönt a törvény, vagy a végrehajtási utasítás által meg nem határozott esetekben.

Véleményt ad a törvény és a végrehajtási utasítás alkalmazására vonatkozó kérdésekben. Meghatározza a minták vételének módjait és laboratóriumok felállítására vonatkozó feltételeket és megjelöli az analízis módszereit.

A bizottság határozatképes, ha tagjai számának fele jelen van, határozatait a jelenlevő tagok többségével hozza meg.

A bizottság kebeléből egy elnököt és egy alelnököt választ.

58. cikk. A jelen törvénnyel és annak végrehajtási utasításával szemben elkövetett visszaélések megállapítása, valamint az italminták vétele és a felügyelet a következő szervek útján történik:

1. A visszaélések megállítására működő ügyosztály által felhatalmazott és kijelölt szervek.
2. Az egészségügyi vezérigazgatóság által az italok és élelmiszerek egészségügyi felügyeletére kirendelt szervek.

3. A pénzügyigazgató, a pénzügyi alfelügyelők és ellenőrök.

4. Szolgabírák, járásbírók és kiségitők.

5. A szőlészeti szindikátusok országos szövetségének képviselői és a minisztérium által felhatalmazott, a szőlészeti szindikátus által küldött meghatalmazottak.

Az ezen szervek által felvett jegyzőkönyvek teljes bizonyítékot képeznek a bíróság előtt, kivéve az „inscrierea in fals” esetét.

A közigazgatási és CFR. szervek kötelesek támogatni a fenti szerveket és a jelen törvény alkalmazásához szükséges összes információkat azoknak rendelkezésére tartoznak bocsájtani.

A közigazgatási és rendőri közegek kötelesek felhívásra ezen szerveket támogatni hivatalos gyakorlatukban.

A felügyelet és az ellenőrzés ugy a termelőknél, mint a raktárlajdonosoknál és eladóknál gyakorolhatóik.

59. cikk. A felügyeleti és ellenőrzési szerveknek jogukban áll:

1. A jelen törvény és végrehajtási utasításban foglalt rendelkezések végrehajtását felülvizsgálni.

2. A préházakat, helyiségeket, amelyekben italt gyártanak, raktáron tartanak, vagy eladnak, felülvizsgálni.

3. A gyártott, raktáron levő, forgalomba hozott, eladott vagy szállított italok, valamint az italok készítésénél felhasznált bármilyen anyagok minőségéről meggyőződni.

4. A gyárosok és raktárlajdonosok könyveit verifikálni.

5. A gyanusnak tartott italokból és anyagokból mintát venni és a vegyelemzés eredményének megállapításáig azokat időlegesen zár alá helyezni.

(Folytatjuk).

EGYLETI ÉLET.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1927. évre 200. L. tagdíjat fizetett: Karakas Zsigmond Czerna, gr. Karácsonyi Jenő Bánlak (100 L.), Gazdakör Ujszentes, Hangya Szentegyházasszalu, Gulácsy János Ádamos, Cs. Lázár László Lapusnyak, gr. Kendeffy Gábor Óraljaboldogfalva.

1927. évre 150. L. E. G. pótdíjat fizetett: Karakas Zsigmond Czerna, Gazdakör Ujszentes, (100 L.), Hangya Szentegyházasszalu, Gulácsy János Ádamos (50 L.), Cs. Lázár László Lapusnyak, gr. Kendeffy Gábor Óraljaboldogfalva, Kertész Béla Marosvásárhely.

1928. évre 150. L. pótdíjat fizetett: Kánya Kálmán Nagyborosnyó.

Kisebb szakközlemények.

Küzdelem a legyek ellen. Általános tapasztalat, hogy különösen az istállóban álló háziállataink igen sokat szenvednek a legyektől, amelyek a fedémeket, falakat nagy tömegekben lepik el és innen intézik támadásukat a pihenni vágyó állatok ellen, amelyek ennek folytán állandó nyugtalanságban vannak. Mindennemű kísérlet eddig eredménytelen volt, a legyek megmaradtak és szaporodtak. Most azonban egy zseniális találmány, a vampyr-porszivónak egy külön légyirtó modellje lehetővé teszi, hogy a legyek a legnagyobb gyorsasággal egy papirzsacszkóba vacuum segítségével összefogdosztanak. Ezen egyszerű munka végeztével azután a légytel telt zsákot tűzbe dobják és így ezen a bajon gyökeresen lehet segíteni.

Vegyes közlemények.

Az erdélyi mezőgazdaság állapota. **Időjárás:** Ugy június, valamint július első felében tulnyomóan száraz, meleg időjárás uralkodott, a hőség időnként tropikussá emelkedett. Csapadék csak helyenként és kisebb mértékű volt, mennyisége 10 mm. körül ingadozott. Az uralkodó meleg nagybárra szeles időjárással párosult, ami a hőség szárító hatását csak jobban fokozta. Zivataros időjárás, jégverés elsősorban és kisebb mértékben fordult elő; erősebb jégverés volt Arad és Szamosmegyékben. A széna kaszálása, gyűjtése és hordása nagybárra be van fejezve. Az őszi árpa aralását már mindenütt megkezdték, a száraz meleg következtében a rozs és a tavaszi árpa vágása is már kezdetét vette. Melegebb vidékeken a buza aratása befejeződött. A száraz időjárás következtében a tengeri második kapálását helyenként csak most végezhetik el. Az őszi buza sok helyen megszorult, különösen a késői vetésű búzáknál, amelyek fejlődésükben vissza voltak maradva, ennél fogva termés általában csak közepesnek remélhető. Tavaszi búzáék gyengék, rosszul fejlődtek. Árpa és zab fejlődése kielégítő, különösen a zab ígér jobb termést. A tengeri egyes tulszárz vidékektől eltekintve jó termést ígér. Kerti vetemények, bab és hüvelyesek a száraz meleg következtében erősen visszamaradtak. Cukor- és takarmányrépa fejlődése közepes. Mesterséges takarmányok, rét és legelő a szárazság folytán gyengén fejlődnek, sok helyen kiszáradtak. Szőlő terméskültsége gyenge és közepes. A gyümölcs-termés minden fajtában gyengének ígérkezik. Az állatállomány egészségi állapota szorványosan mutakozó sertésvesztől eltekintve, kielégítő.

Újabb jégviharokat jelentenek Erdély északi részéből. E hó 12. én Szatmár-megye északi részén nagy jégvihar vonult végig, amely a beérkezett jelentések szerint különösen Turhat községben pusztított nagy erővel. A vihar Kispeleske felől indult el és Ugocsa irányába vonult tovább a Csehszlovák határ felé. A mogyorónyi jég ugy a kalászosokban, mint a kukoricában és főleg a dohányültvényekben óriási károkat okozott, ugyannyira, hogy a gazdák emlékezeté szerint az utóbbi 15 év alatt ehhez hasonló jégkár nem fordult elő a vidéken. A kár összege a becslések szerint 50—80%-ot tesz ki.

A földmívelésügyi miniszterium vetés-jelentése szerint az idén a tavalyival szemben a búzával bevetett terület 157000 hektárral csökkent. A katasztrófális mezőgazdasági helyzet közepette nem csodálkozhatunk ezen, mert a gazdaközönség egyrészt igyekezett öleltszerűleg kihasználni az ipari és kereskedelmi növények konjunkturáját, a gazdálkodásnak nyugodt menetét a váltakozó árak és valuta miatt nem tudták biztosítani és a spekulatív gazdálkodási rendszeren kívül befolyást gyakorol a buza vetésterület csökkenésére az a körülmény is, hogy a földreform óta a gazdálkodás színvonalára hanyatlott, a földek elgazosodtak ugyanarra, hogy azokon inkább csak kapásnövényeket lehet termelni. Nemcsak az állami rezerváknak kihatott, hanem magánosoknak is kiosztott nagyterjedésű területeken szüntették be a termelést és alakították át a szántókat legelőkké.

A gazdák szava a kolozsvári piaci árak maximálásához. Petrisor komiszar armaximáló intézkedése a kolozsvári piacra szállító adófizető földmívelő polgárok körében a legnagyobb megütözkést keltette. A gazdák megfelelő lépéseket fognak tenni a maximálások és az áraknak megkérdésük nélkül való megszabása ellen. — Leheteitlennek tartják, hogy a háborút követő kilencedik évben is háborus korlátok közé szorítsák az árakat, amikor minden más foglalkozási ág ermelvényének az ára korlátozailan. Különö-

sen a legkevésbé indokolt az ármegállapítás a gazdasági terményeknél, mert a kisajátított, ma már kisebb területeiről több értéket kell kihozniok a gazdáknak, a kisajátítás folytán ért veszteséget is be kell hozniok. A földadót háromszorosára emelik, az elvett földeket nem fizetik ki, de a háromszoros adókat még a régi tulajdonosok fizetik. A földet munkáló lovak, marhák után drb.-ként 250—250 lei adót vetettek január 1. től és a piacra szállító szekerek után is 250 lei adót kell fizetni, az árusítás után fizetendő kereseti adón és helypénzen kívül. Telemesen emelkedtek az eszköz, anyagárak és munkabérek is. Egy 30 filléres kapa ma 66—80 L. Egy 75—90 K. és eke 3000—4000 L. A 15—20 K. és csizma 1400, 2000 L. A tejnek 6—7 leies literenkénti ára egészen neveltséges, amikor a legelők ki vannak száradva, szénatermés nincs és egy tehénnek, amelyik 6—8 liter tejet ad, a napi takarmányszükséglete a 60—100 L. értéket meghaladja. — Debau rendőrigazgatónak igaza volt, amikor „Hagyjuk élni ezeket a szegényembereket” jelszóval nem adott mindenkor igazat egy pár befolyásos és tulságosan hangos panaszosnak, hanem az adót fizető és dolgozó földmivesek érdekeit is szemelőtt tartotta.

Megkönnyítik a bor szállítását. A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amelynek értelmében a bor teljes vagonszállítmányokban olyan árunak tekintendő, amely nem kötelezhető a vasuti raktárakba való beraktározásra. A bor beraktározására a vasuti raktárak nem megfelelőek, mert a raktárak különböző hőmérséklete miatt a bort minőségének megváltoztatása fenyegeti. A vezérigazgatóság engedélyezte, hogy a borszállítmányok részére a vasuti kocsik a raktárakba való elhelyezés nélkül is kiállíthatók, a megfelelő összegű kaució letétele mellett.

Megkezdték az aradi jégkár fölbecsülését. Az aradmegyei jégkár ügyében kiküldött bizottság megkezdte működését. Elsőnek Világos községben állapította meg a jégverés okozta károkat. 82 millió 692 ezer leit tesz ki az összes kár, amit Világos község és határa szenvedett. 3494 hold buza, 2005 hold tengeri és 1274 hold szőlő termése ment tönkre ezen a vidéken. A többi károkat még nem becsülte meg a bizottság.

A budapesti biztosítóintézetek a kárrendezések megreformálásának ügyében tanácskozásokat kezdtek, miután a kárlikvidációk mai rendszere ellen már hosszabb idő óta panaszok merültek fel. A mai kárlikvidáció meglehetősen nehézkes és a fél sokszor későn jut a pénzéhez. A biztosítótársaságok olyan platformot akarnak létesíteni, melynek alapján megoldható lenne a kárregállapítás abszolút pontossága és biztossága. Ezzel kapcsolatban a biztosítótársaságoknak nem kell az utólagos reklamációtól tartaniok és az azonnali kárilyó-sítás lenne az irányelv a kárrendezéseknél.

Lapunk mai számának címszalagjára reávezettük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátrálékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátrálékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevárása nélkül beküldeni sziveskedjenek.

PIAC

A buza és a rozs aratását a nyugati sikvidékeken mindenütt megkezdték. A Regátban szintén, a Mezőségen az árpát aratják, sőt a Maros völgyében a búzához is hozzákezdtek. A rozs 70—71 kg.-os, a bihari árpa 61—64-es, a magvak általában szépek, tiszták. A buza közepes ugy mennyiség, mint minőségre nézve.

A buza Erdélyben per métermázsa ab feladóállomás 810—820, Bánátban új buza 840, Biharban új rozs, készáru 600—620, július közepére 575—580, ó zab nem kapható, új áru augusztusra 490, illetve 470 lei, ó árpa 650—

670, bihari új áru 500, knkorica Erdély 510, Bánát 520, Râmnicul-Sárat, Bessarabia 360—370 lei.

Az állatvásárokon a kereslet élénk, ugy belföldi, mint exportvásárookra, némileg jobb áron, kivétel csak a prima száz árú, melyet éppen magas ára folytán nem keresnek, továbbá a bivaly, mely szinte katasztrófális áresést szenvedett.

Bonchidán elkelt Bukarestbe 200 darab vágómarha 16-17 lejért, Máramarosszigetre 35 darab 17—18 lejért, a növendékmarha szintén 17—18 lej volt. Bukarest vásárolt 30 darab bivaly 8 lejért per kg., sőt még olcsóbban.

Hadadon a magyarországi Dreher sörgyár vásárolt 60 darab jármosökröt, párját 15—16.000 lejért.

Radnothon Bukarest vett 50 darab vágómarhát 17 lejért, Wienbe ment 60 jármos és vágóökr 23 lejért, Magyarországra szintén ugyanennyiért 40 jármosökr, a közeli városokba 150 vágómarha kelt el.

Székelykereszturon Wien vásárolt 70 vágómarhát 24—25 lejért, Bukarest 30 darabot 20 lejért per kg.

MEZŐGAZDÁK!

Jövedelmezőbb a gazdaság, ha a károkozók ellen alábbi szerek alkalmaztatnak:

NOSPRASEN a peronospora, mely lonca, valamint a szőlő és a gyümölcsös minden rágó bogara ellen.

APHIDON a levél- és vértetű ellen.

SOLBAR lisztharmat ellen.

HOLFIDAL a földi bolha ellen.

ZELIO paszta patkányok irtására.

ZELIO méreggolyók egerek irtására.

CERTAN poloska és marhatetű ellen.

CAPORIT istállók dezinficálására járványok ellen.

Kaphatók minden mezőgazdasági árucarnokban és szakmabell cégnél, valamint alábbi címtől:

ROMANIL R.-T.

Timisoara, I. Bánát palota.

Kolozsvárt: W. WEINRICH & Ing. ZAPFE, Cal. Reg. Ferdinand 99,

Minden modern gazdaságban a

SUPERFOSZFÁT-

mütrágya

nélkülözhetetlen. 150 kg. kiszóráásával holdanként 200—300 kg. terméstöbblet érhető el.

„MÁRÁSESTI“

Societate Anonimă Română pentru Industrii Chimice Bucuresti, Str. Câmpineanu 4.

54

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részvtárs. Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei (volt Mátyás király-tér) 7. sz.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. — **Saját tőkéi** 77 millió lej. **Affiliált intézetei:** Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhely-megyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Székelykereszturon, Szászrégenvidéki Takarékpénztár és Hitel Rt. Szászrégenben és Népbank Rt. Bánffyhadon. Minden bankügyletet a legelőnyösebben végezz. — Engedélyezett devizahely. — Áruraktárak a vasú mellett.

3805